

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**“BOBURNOMA” PARALLEL KORPUSINI YARATISHDAGI
TARJIMA TAMOYILLARI
TRANSLATION PRINCIPLES IN CREATING THE PARALLEL
CORPUS OF “BABURNAMA”**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/KZMZ2112

Muhammadiyah Dilafro‘z Axtamovna
Alisher Navoiy nomidagi ToshDO‘TAU
PhD, dotsent
d.muhammadiyah@mail.ru

Annotatsiya. Hozirgi globallashuv davrida tilshunoslik va tarjima sohalarida korpus lingvistikasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, parallel korpuslar – ya’ni biror matnning ikki yoki undan ortiq tildagi tarjima variantlarini o‘z ichiga olgan korpuslar – mashinada tarjima, avtomatik til o‘rganish tizimlari va lingvistik tadqiqotlar uchun zaruriy resurs hisoblanadi. Ular ikki yoki undan ortiq tildagi matnlar o‘rtasidagi tarjima muvofiqligini, tarjima strategiyalarini va madaniy tafovutlarni chuqur tahlil qilishga imkon yaratadi. Parallel korpuslar hozirgi zamon tarjimashunosligining amaliy va nazariy yondashuvlarini sinovdan o‘tkazuvchi va rivojlantiruvchi vositadir. Tarjimaning ekvivalentlik darajalari, kontekstual moslik, transkultural uzatish singari konseptlar real matnlarda tahlil qilinadi va modellashadi. Shu bois, parallel korpus yaratishda tarjima nazariyalari asosiy tayanch bo‘lishi shart. Parallel korpus yaratishda tarjima sifati, moslik, struktura va madaniy kontekst kabi ko‘plab tamoyillar muhim o‘rin tutadi. Parallel korpuslar ikki yoki undan ortiq tilda ifodalangan bir xil mazmunga ega matnlar to‘plami bo‘lsa, tarjimashunoslik mazmunning bir til tizimidan boshqasiga o‘tkazilish jarayonini o‘rganadi. Bu ikki soha bir-birini to‘ldiradi: tarjimashunoslik nazariyalari korpusga asoslanadi, korpuslar esa tarjima nazariyalarini empirik tekshiradi.

Kalit so‘zlar: “Boburnoma”, parallel korpus, tarjima tamoyillari, tarjimashunoslik, konsept, ekvivalentlik, badiiy tarjima.

Annotation. In the current era of globalization, corpus linguistics holds a special place in the fields of linguistics and translation studies. In particular, parallel corpora – that is, corpora containing two or more translated versions of the same text – serve as essential resources for machine translation, automatic language learning systems, and linguistic research. They make it possible to deeply analyze translation correspondences, translation strategies, and cultural differences between texts in different languages. Parallel corpora act as tools that test and advance both practical and theoretical approaches in modern translation studies. Concepts such as degrees of equivalence, contextual adequacy, and transcultural transmission are analyzed and modeled in real texts. Therefore,

translation theories must form the core foundation in the creation of a parallel corpus. Principles such as translation quality, coherence, structure, and cultural context play a crucial role in corpus development. While parallel corpora represent collections of texts conveying the same meaning in two or more languages, translation studies examine the process of transferring meaning from one linguistic system to another. These two fields complement each other: translation theories rely on corpora, while corpora empirically test translation theories.

Keywords: Baburnama, parallel corpus, translation principles, translation studies, concept, equivalence, literary translation.

Tarjimachilik tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, uning ham bir nechta etaplarga, ya'ni tarjima qilishning turli vosita va usullariga murojaat qilinganligining guvohi bo'lishimiz mumkin: so'zma-so'z tarjima, taglama, milliyalashtirish, tasviriy tarjima, izohli tarjima, dialogik tarjima, bilvosita tarjima, bevosita tarjima va hokazolar. Ushbu tarjima usullarining tarjima taraqqiyotida o'z o'rnini bor. Hozir ham ba'zan bu tarjima usullariga murojaat qilishimizga to'g'ri keladi. Lekin mavjud tadqiqotlarda (G.T. Salomov, N.Komilov, Poshali Usmon, M.Baqoyeva va boshqalar), tarjima tarjimadan emas, balki asliyatdan to'g'ridan to'g'ri o'g'irilishi lozimligi misollar vositasida isbotlab berilgan. Chunki tarjimadan tarjima qilinsa, birinchi tarjimonning tarjima jarayonida qilgan xatosi ikki hatto uch barobarga oshishi muqarrardir.

Asliyat va tarjima tillari maqol va matallarning tabiatini qiyosiy o'rgangan holda, ular orasidagi mazmuniy-uslubiy muvofiqlik holatlarini aniqlash va tarjima jarayonida ularning birini ikkinchisi vositasida talqin etish yo'llari va imkoniyatlarini belgilash to'laqonli tarjima yaratish uchun zamin hozirlaydi. Tadqiqot obyektimiz hisoblangan "Boburnoma"da muallif voqea va hodisani tasvirlash uchun maqol, matal va frazemalardan mahorat bilan foydalanadi. Asar tilining ravon va jozibadorligining sababi ham shundadir.

Tarjima nazariyasi uchun tarjimon o'z faoliyatida qanday usul ishlatganligi, qanday qilib asliyat va tarjima matnda bir xil kommunikativ qiymatga erishganligini aniqlash juda mushkul. Bu jarayonlarni bevosita nazorat qilib bo'lmaydi. Shunday bo'lsa-da, ular turli usullar bilan o'rganilishi kerak. Tarjima nazariyasining bu yo'nalishida asliyat hamda tarjima orasidagi muvofiqlikni ta'minlashda tarjimon foydalanadigan metodlarni aniqlash katta amaliy ahamiyatga ega. Tarjima jarayonini o'rganish tarjimaning umumiy strategiyasi hamda uning o'ziga xos muammolariga yechim topishda ishlatiladigan muayyan uslublarni aniqlashga xizmat qiladi [Раҳимов, 2006:7].

Badiiy tarjimaning tamoyillari:

1. Adabiy aniqlik: Tarjima qilingan matn asarning asl nusxasiga yaqin bo'lishi, mazmun va uslub jihatidan mos kelishi kerak.

2. Tilga moslashuv: Asl matnning badiiy qimmati va uslubi tarjima qilingan tilning qoidalariga moslashtiriladi. Bu jarayonda, tarjimon maqsadli tilning imkoniyatlaridan samarali foydalanadi.

3. Madaniy uyg'unlik: Tarjima qilingan asar o'quvchilarga oson qabul qilinadigan tarzda bo'lishi, lekin asl madaniy xususiyatlarini yo'qotmasligi lozim. Badiiy tarjima jarayonida quyidagi muammolar yuzaga kelishi mumkin:

- Lingvistik tafovutlar: Tillarning leksik zaxirasi va grammatik tuzilmalari o'rtasidagi farqlar tarjimaga ta'sir qiladi.

- Madaniy nomuvofiqlik: Bir madaniyat uchun muhim bo'lgan obraz yoki ramz boshqa madaniyatda tushunarsiz bo'lishi mumkin.

- Ijodiy talqin: Ba'zan tarjimon asarni asl matnga maksimal darajada yaqin qoldirish va uni o'quvchilar uchun o'zgartirish o'rtasida tanlov qilishga majbur bo'ladi.

Hozirgi globallashuv davrida tilshunoslik va tarjima sohalarida korpus lingvistikasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, parallel korpuslar – ya'ni biror matnning ikki yoki undan ortiq tildagi tarjima variantlarini o'z ichiga olgan korpuslar – mashinada tarjima, avtomatik til o'rganish tizimlari va lingvistik tadqiqotlar uchun zaruriy resurs hisoblanadi. Ular ikki yoki undan ortiq tildagi matnlar o'rtasidagi tarjima muvofiqligini, tarjima strategiyalarini va madaniy tafovutlarni chuqur tahlil qilishga imkon yaratadi. Parallel korpuslar hozirgi zamon tarjimashunosligining amaliy va nazariy yondashuvlarini sinovdan o'tkazuvchi va rivojlantiruvchi vositadir. Tarjimaning ekvivalentlik darajalari, kontekstual moslik, transkultural uzatish singari konseptlar real matnlarda tahlil qilinadi va modellashadi. Shu bois, parallel korpus yaratishda tarjima nazariyalari asosiy tayanch bo'lishi shart. Parallel korpus yaratishda tarjima sifati, moslik, struktura va madaniy kontekst kabi ko'plab tamoyillar muhim o'rin tutadi. Parallel korpuslar ikki yoki undan ortiq tilda ifodalangan bir xil mazmunga ega matnlar to'plami bo'lsa, tarjimashunoslik mazmunning bir til tizimidan boshqasiga o'tkazilish jarayonini o'rganadi. Bu ikki soha bir-birini to'ldiradi: tarjimashunoslik nazariyalari korpusga asoslanadi, korpuslar esa tarjima nazariyalarini empirik tekshiradi.

Tarjimashunoslikda parallel korpuslar so'nggi yillarda ilmiy izlanishlar uchun muhim metodologik manba sifatida e'tirof etilmoqda. Biroq korpus tuzishning asosiy bosqichida tarjima sifati va uslubiy yondashuvlar hal qiluvchi omildir. Shu sababli, avvalo, tarjima tamoyillarini aniqlab olish, so'ng korpusga mos keladigan tuzilmani yaratish muhim sanaladi.

Parallel korpus yaratishda tarjima tamoyillari:

1. Ekvivalentlik va semantik moslik tamoyili
2. Pragmatik adekvatlik tamoyili
3. Stilistik moslik tamoyili
4. Tarjimaning interferensiyasi va kalka muammosi tamoyili

Parallel korpusning tarjimashunoslikda qo'llanilishi quyidagi muammolarni samarali hal qilishda yordam beradi:

- Tarjima xatolarini aniqlash va sistemalashtirish
- Tarjimon uslubini o‘rganish
- Tarjimada madaniy tafovutlarni tahlil qilish
- Mashina tarjimasi sifatini baholash (BLEU, METEOR, h.k.)

Parallel korpus yaratishda qo‘llanilayotgan tarjima tamoyillari odatdagi tarjima tamoyillaridan maqsadi va vazifasiga ko‘ra farq qiladi.

1. **Ekvivalentlik tamoyili.** Ekvivalentlik tamoyili tarjima qilishda ikki til o‘rtasida semantik, sintaktik va pragmatik jihatlardan moslikni ta‘minlashni talab qiladi. Asar tarjimasi parallel korpusda, asosan, semantik ekvivalentlikni ta‘minlashi zarur. Bu, asl matnning mazmuni va ma‘no jihatdan yangi tilga to‘liq mos kelishini anglatadi. Korpusda turli xil tarjima variantlari bo‘lsa, ularning o‘rtasida ekvivalentlik darajasi taqqoslanadi. Bu tamoyil tarjima matnining mazmunan asl matnga to‘liq yoki maksimal darajada yaqin bo‘lishini taqozo etadi. Parallel korpusdagi har bir birlik (gap, ibora, paragraf) semantik jihatdan muvofiq bo‘lishi kerak. Aks holda, statistik yoki neyron tarjima tizimlari noto‘g‘ri ma‘lumotlarni o‘rganadi.

Masalan:

O‘zbekcha: *Bahori bisyor yaxshi bo‘lur.*

turkcha: *Baharı çok iyi olur.*

“Boburnoma” asarini tarjima qilishda semantik ekvivalentlikni saqlash juda muhimdir. Har bir jumla, ibora yoki so‘zning tarjimada o‘z mazmuni va ma‘nosini saqlashi lozim. Ayniqsa, “Boburnoma” ning metaforik ifodalari tarjimaga kiritilganda asl matnning ma‘nosini saqlab qolish kerak. Bu masala dinamik ekvivalentlik nazariyasi asosida amalga oshirilishi kerak, ya‘ni, tarjimon, asarning ma‘nosini, tuzilishini va afzalliklarini to‘liq ifodalashi lozim.

2. **Pragmatik adekvatlik** – uslub, nutq vaziyati va madaniy kontekstni inobatga olish. Tarjimonning izchil uslubi va normativ til tamoyili. Agar korpusda bir nechta tarjimon ishtirok etsa, ularning uslublari muvofiqlashtirilgan bo‘lishi lozim. Normativ til qoidalariga rioya qilingan, adabiy tilda yozilgan tarjimalar ilmiy izlanishlar uchun ancha qulay va ishonchli bo‘ladi. Pragmatik tamoyil tarjimaning maqsadi, vazifasi va muhitini inobatga oladi. Asar tarjimasida asl matnning til va madaniyat kontekstini yodda tutgan holda, o‘quvchining tushunishi uchun o‘zgarishlar kiritilishi mumkin. Korpusda pragmatik moslikni ko‘rsatuvchi tarjimalar kiritilishi zarur. Bu, asl tilning ijtimoiy va madaniy omillarini yangi tilga yetkazishda ahamiyatlidir. Pragmatik tafovutlar:

Uslubiy daraja (formal / noformal)

Nuqtayi nazar o‘zgarishi (masalan, siz → sen)

Madaniy tushuncha va kinoya tarjimalari

Parallel korpuslarda aynan shu pragmatik tafovutlar annotatsiyalanib, ularning tarjima sifati va kommunikativ adekvatlikka ta‘siri o‘rganiladi.

3. **Stilistik moslik tamoyili.** Tarjima asarining uslubi va janrini saqlash tamoyili, ayniqsa adabiy asarlarda juda muhimdir. Korpusda adabiy asarlarning stilistik xususiyatlari, masalan, poetik tuzilma, figurativ ifodalar, matnning ohangi

va boshqa jihatlar ko'rsatilishi kerak. Tarjima qilingan matn asl asarning uslubiga mos kelishi lozim. Parallel korpuslar bir xil janr, uslub, va mavzu doirasida yaratilsa, ularning tahlil qilish va o'rgatishda qo'llanishi samaraliroq bo'ladi. Shu bois tarjima birligi darajalari bir xil bo'lishi (masalan, har doim gap darajasida bo'lishi) talab etiladi. Shu sabab biz yaratilishi ko'zda tutilgan parallel korpusimizda gap doirasida tenglashni amalga oshirishni rejalashtirmoqdamiz.

Tarjima nazariyasining asliyat hamda tarjima orasidagi muvofiqlikni ta'minlashda tarjimon foydalanadigan kognitiv-konseptual, tafsifiy-analitik, qiyosiy-tipologik, statistik metodlarni aniqlash katta amaliy ahamiyatga ega. Tarjima jarayonini o'rganish tarjimaning umumiy strategiyasi hamda uning o'ziga xos muammolariga yechim topishda ishlatiladigan muayyan uslublarni aniqlashga xizmat qiladi.

4. Tarjimaning interferensiyasi va kalka muammosi. Interferensiya (lot. "inter" – o'rtasida, "ferens" – olib keluvchi) – bu tarjima jarayonida manba tilining lingvistik unsurlari maqsad tiliga noxolis ko'chirilishi orqali yuzaga keladigan tilshunoslik hodisasidir. U fonetik, morfologik, sintaktik va stilistik darajalarda namoyon bo'lishi, manba tilining grammatik, leksik yoki stilistik xususiyatlarining maqsad tilida bevosita aks etishidir. Bu hodisa ko'pincha tarjimonning manba tiliga haddan tashqari tayanishi natijasida yuzaga keladi. Masalan, turk tilidagi quyidagi jumlaning ko'ramiz:

O, çok çalışkan bir öğrenci – U juda mehnatkash bir talaba.

Bu ibora o'zbek tiliga interferensiyalangan holda "U juda mehnatkash bir talaba" tarzida tarjima qilinsa, o'zbek tiliga mos tarjima bo'lmaydi. To'g'ri shakli U juda mehnatkash talaba.

Til interferensiyasi ikki holatda kuzatiladi: Ijobiy interferensiya – o'xshash til birliklarining bir-biriga mos kelishi. Bu holat tarjimaga salbiy ta'sir qilmaydi. Salbiy interferensiya – til xususiyatlarining to'g'ridan to'g'ri ko'chirilishi. Bu esa tarjimaning tabiiyligini buzadi.

Kalkalash (fr. calque – "nusxa ko'chirish") – bu manba tilidagi ibora, frazeologizm yoki strukturaning so'zma-so'z tarjima qilinib, maqsad tilida sun'iy ifoda paydo bo'lishi xavfini yuzaga keltiruvchi jarayondir. Bu holat frazeologik birliklarda yaqqol ko'zga tashlanadi. Masalan, turk tilida: *Zaman su gibi akıyor* (Vaqt suv kabi oqmoqda.). Agar ushbu ibora o'zbek tiliga kalkalanib "Vaqt suv kabi oqmoqda" tarzida tarjima qilinsa, u stilistik jihatdan begona tuyuladi. O'zbek tilida mazmunan to'g'ri, ammo tabiiy shakli: *"Vaqt tez o'tmoqda" bo'ladi.* Yoki qozoq tilida: *Kөңілі мүсін кеммі (Ko'ngli tushib ketdi).* Bu iborani kalkalash asosida o'zbekchaga "ko'ngli tushib ketdi" deb tarjima qilish mumkin, biroq o'zbek tilida "ko'ngli xira bo'ldi" yoki "kayfiyati tushdi" variantlari ko'proq stilistik moslik kasb etadi.

Interferensiya va kalkalash tarjimadagi lingvistik buzilishlarning asosiy manbai bo'lib, ularni nazorat qilish tarjima nazariyasining asosiy vazifalaridan biridir. Ilmiy yondashuv, kontrastiv tahlil va tarjimon kompetensiyasini oshirish orqali bu muammolarni hal etish mumkin.

Parallel korpuslar ko‘pincha avtomatik tarzda (alignment algoritmlari yordamida) yaratiladi. Ammo, ayniqsa ilk bosqichlarda, sifatni ta‘minlash uchun inson tomonidan tekshirish muhim. Parallel korpusni yaratishda tarjima tamoyillariga rioya qilish – tilshunoslik, tarjimashunoslik va sun‘iy intellekt sohalarida izchil va sifatli tadqiqotlar olib borishning asosi hisoblanadi. Yuqorida keltirilgan tamoyillar nafaqat tarjima sifatini ta‘minlaydi, balki korpusning ko‘p tilli, ko‘p darajali va ko‘p vazifali bo‘lishiga xizmat qiladi.

“Boburnoma” asarini tarjima qilishda tarjimashunoslik tamoyillari, madaniy moslashuv, semantik va stilistik ekvivalentlikni saqlash zarur. Tarjimon Bobur davrining tarixiy va madaniy kontekstini yaxshi tushunishi, badiiy uslubni va tilni saqlashga harakat qilishi kerak. Tarjima jarayonida izohlar qo‘llash asar mazmunini to‘g‘ri anglash va tarjima qilishda muhim ahamiyatga ega. “Boburnoma” asarining tarjimasini nafaqat til, balki madaniyatlararo o‘rganish va anglash jarayoniga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, tarjimashunoslik tamoyillarini chuqur anglamasdan turib, samarali parallel korpus yaratish imkonsizdir. Shuningdek, korpus yaratishda segmentatsiya, teglash, manba ishonchliligi kabi lingvistik-me‘yoriy tamoyillarga qat‘iy rioya qilinishi korpusning ilmiy qiymatini belgilaydi. Tarjima sifati va korpus sifati o‘zaro chambarchas bog‘liq bo‘lgan tarjima tamoyillari turli madaniyatlar, tillar va adabiyotlarga asoslangan holda keng ko‘lamda o‘rganilgan va takomillashgan. Bu tamoyillar nafaqat tarjimonlarga, balki tarjimashunoslarga ham ilmiy asoslar yaratadi va tarjimaning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini yanada yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Tarjima tamoyillari har bir olimning nazariy yondashuvlari, metodologiyalari va tarjimaga bo‘lgan qarashlariga asoslanadi. Shu tarzda dunyo miqyosida tarjima tamoyillari nafaqat lingvistik, balki madaniy va ijtimoiy jihatdan ham keng qamrovli tadqiqotlarni talab qiladi. Har bir tamoyil o‘zining nazariy asoslari va metodologiyasiga ega bo‘lib, tarjimaning har xil kontekstlarda qanday amalga oshirilishi kerakligini ko‘rsatadi. Tarjimonlar, adabiyotshunoslar va ilmiy tadqiqotchilar, tarjimaning ilmiy va madaniy ahamiyatini yanada yaxshiroq tushunish va qo‘llash uchun bu tamoyillardan foydalanishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Холбеков М. Таржимашуносликдаги муаммолар // Жаҳон адабиёти. – Тошкент, 2013. – №4.
2. Холбеков М. Таржима назарияси ва танқиди муаммолари мавзусига бағишланган давра суҳбати / Ўзбекистон адабиёти ва санъати. – Тошкент, 2014. – №10.
3. Мусаев Қ. Таржиманинг лингвостилистик муаммолари. – Тошкент, 1988
4. Холбеков М. Ўзбек-француз адабий алоқалари: таржима, танқид ва идрок тадоригида. – Тошкент, 1991.

5. Sirojiddinov Sh., Odilova G. Badiiy tarjima asoslari. – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2021.
6. Абдуазизов А. Таржима назарияси ва танқиди муаммолари мавзусига бағишланган давра суҳбати. Ўзбекистон адабиёти ва санъати. – Тошкент, 2014. – №10.
7. Раҳимов Ғ. Х. Таржима назарияси ва амалиёти. –Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2016. – Б. 17.
8. Ernazarov U. Tarjimashunoslikning dolzarb muammolari. Arab tili globallashuv davrida: innovatsion yondashuvlar va o‘qitish metodikasi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. – Toshkent, 2020. – B. 307.
<https://slib.uz/oz/article/view?id=2625>
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=oSSeGakAAAAJ&citation_for_view=oSSeGakAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Iy7hDzQAAAAJ&citation_for_view=Iy7hDzQAAAAJ:bEWYMUwI8FkC
https://www.researchgate.net/publication/371445473_O'zbek_tili_va_adabiyoti_jurnali.
https://www.researchgate.net/publication/371445854_Konferencia_tuplami_20052022_3
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=aiGGU2YAAAAJ&citation_for_view=aiGGU2YAAAAJ:YsMSGGLbcyi4C

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92

<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarida xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361

	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibrid modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443

<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509

<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581

<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn "Siyərün-nəbi" əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafrö 'z</i>	"Boburnoma" parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning "Sab' ai sayyor" asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	"Nasoyim ul-muhabbat" asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn "Yüz hədis və yüz hekayə" əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	"Qo'noq" umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obykti sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711

	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774